

Burcu Kösem
EKONOMİ - FINANS - SEKTÖR
PROFESYONELİ

HAFTALIK EKONOMİ BÜLTENİ

12 Ocak / 2024

Bu rapor; Dünya ve Türkiye ekonomisindeki güncel gelişmeleri, güvenilir kaynaklardan elde edilen veriler ile yansıtma ya yönelik olarak, hazırlanmıştır. Herhangi bir yatırım tavsiyesi içermez.

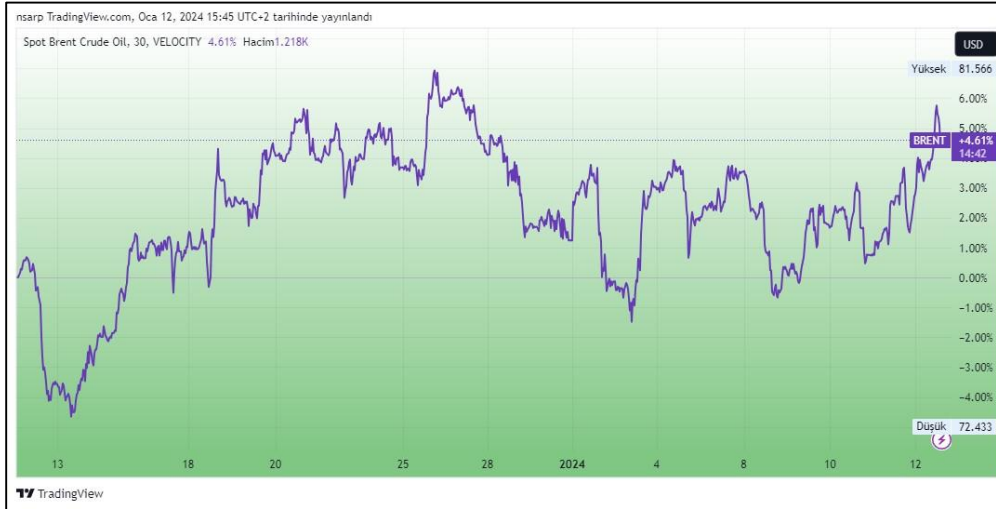
İsrail'in soykırımı mahkemeye taşındı

- ❑ Güney Afrika Cumhuriyeti tarafından 29 Aralık'ta açılan davanın ilk duruşması Perşembe günü Lahey'deki Uluslararası Adalet Divanı'nda başladı.
- ❑ Güney Afrika Cumhuriyeti'nin, "Gazze'deki Filistin halkına soykırım yaptığı" gerekçesiyle hakkında dava açtığı İsrail, Cuma günü de Lahey'deki Uluslararası Adalet Divanı'nda sözlü savunma yaptı.
- ❑ İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu, duruşma öncesi yaptığı açıklamada, ülkesi hakkında açılan davayı eleştirerek, "Dünya tersine döndü. Soykırımı karşı mücadele eden İsrail soykırımla suçlanıyor" dedi.
- ❑ Duruşmanın ilk gününde, İsrail'i, Gazze'deki Filistin halkına soykırım yapmakla suçlayan Güney Afrika, bu konudaki iddialarını sözlü olarak mahkemeye sunmuştu.
- ❑ Güney Afrika öncelikli olarak, İsrail'in Gazze'deki tüm askeri operasyonlarını derhal durdurması için, uluslararası mahkemenin ihtiyati tedbir kararı almasını talep etti.
- ❑ Davayla ilgili haber ve yorumlara bakıldığında İngiliz The Economist dergisinde yayınlanan «Güney Afrika'nın Filistin davasına verdiği desteğin derin kökleri var» başlıklı bir makale, büyük puntolarla yazılmış ilk ifadesinde Netanyahu'nun dava hakkında kullandığı «iki yüzlülük» suçlamasıyla başlıyor.
- ❑ Suçlamaya gerekçe olarak ise G. Afrika başkanı Cyril Ramaphosa'nın Janjaweed milisleri ve halefi soykırımla suçlanan Sudanlı Dagalo'ya ve Hamaslı liderlerle görüşmesine atıfta bulunuluyor.
- ❑ Ancak yazının özünde G. Afrika'nın Filistin meselesine bakışta tarihi köklerinden gelen Apartheid mirasının etkin olduğu gerçeği var:
- ❑ «Filistin davasının Güney Afrika'daki belirginliğinin derin kökleri vardır. ANC (Afrika Ulusal Kongresi), yahudi devletinin BM silah ambargosu altındaki Güney Afrika'ya silah ve teknoloji sağladığı apartheid veya beyaz yönetimi yıllarında İsrail'e karşı bir antipati geliştirdi ve Mandela, Filistinlilerin merhum lideri Yaser Arafat'ı, aynı zamanda halkının özgürlüğünü kazanmaya çalışan bir "silah arkadaşı" olarak gördü.» ifadeleri kullanılmış.
- ❑ Bir zamanlar ANC, G. Afrika hükümetinin de terörist olarak görüldüğüne atıfta bulunularak, mevcut başkanının Filistin tutumuyla oylarını arttırdığı da ifade ediliyor.

Kızıldeniz'deki gerginlik 3. dünya savaşı mı hazırlıyor?

- ❑ ABD ve İngiltere kuvvetleri, Kızıldeniz'de 2 aydır süren Husi saldırılarını gerekçe göstererek denizden ve havadan Yemen'deki Husi hedeflerini vurdu
- ❑ Saldırlara Avustralya, Kanada, Bahreyn ve Hollanda'nın da "operasyonel olmayan destek" verdiği açıklandı
- ❑ Yemen'in başkenti Sana, liman kenti Hudeyde, Dhamar ve kuzeybatıda Husilerin kalesi Saada kentlerinde hedeflerin vurulduğu bildirildi
- ❑ Husi yetkililer, ABD ve İngiltere'nin "büyük bedel ödeyeceğini" söyledikleri açıklamalar yaptılar.
- ❑ Husiler Kasım ayından bu yana, Hamas'a destek amacıyla, İsrail'e destek götüren ticari gemilere Kızıldeniz ve Aden Körfezi civarında saldırıyor, ancak saldırdıkları gemiler arasında İsrail'le bağlantılı olmayan gemiler olduğu da biliniyor.
- ❑ Kremlin Sözcüsü Dimitri Peskov, İngiltere ve ABD'nin Yemen'deki Husilere yönelik saldırılarının "meşru olmadığını" söyledi. Peskov, "Uluslararası hukuk açısından meşru değil" dedi. Ayrıca Kremlin Sarayı'nın Husilere defalarca saldırılara son verme çağrısı yaptığını da ekledi.
- ❑ Cuma Namazı çıkışında gazetecilerin sorularını yanıtlayan Cumhurbaşkanı Erdoğan, ABD ve İngiltere'nin Husi hedeflerini vurmasıyla ilgili bir soruya, "Orantısız güç kullanmıştır. Kızıldeniz'i adeta kan gölüne çevirme hevesindedir" yanıtını verdi.
- ❑ Saldırlara yönelik NYT'deki haberlere göre Biden, Husilerin Kızıldeniz taşımacılığını hedef almaya devam etmesi halinde daha fazla harekete geçmekte "tereddüt etmeyeceğini" belirtirken; İngiltere başbakanlığı, şu anda Husi hedeflerine karşı başka bir saldırı planlanmadığını ancak durumun gözden geçirileceğini söyledi.
- ❑ Şu ana kadar Kızıldeniz'de Husiler tarafından bir misilleme gelmezken, Tüpraş'a ham petrol getirmek üzere Irak'tan yola çıkan ve Umman açıklarında iletişimin kesildiği St. Nikolas isimli tankere İran'ın el koyduğu açıklandı.

Gerilimin tedarik zincirine etkileri

- ❑ Deniz ticareti küresel GSYİH'nın yaklaşık %16'sı değerinde ve nakliye sistemi ancak bir noktaya kadar biçim değiştirebilir.
- ❑ Tek şoklar sıklıkla absorbe edilebilir. Husi saldırıları şu ana kadar sigorta ve nakliye ücretlerinde artışa neden oldu ancak henüz daha geniş fiyat artışlarına yol açmadı çünkü konteyner ve enerji piyasaları yedek kapasiteye sahip.
- ❑ Diğer taraftan tedarığın aksamalarıyla ilgili bazı emareler de görülmeye başlandı: ABD merkezli elektrikli otomobil üreticisi Tesla, Kızıldeniz'de gemilere yönelik saldırıların tedarik zincirini etkilemesi nedeniyle Berlin'deki fabrikasında üretimi iki hafta süreyle durdurma kararı aldığı duyurdu.
- ❑ Geçen haftaki bültenimizde özellikle konteyner ticaretindeki aksamaların daha çok market fiyatlarına yansıtacağını ele almıştık.
- ❑ Fakat bu kolayca değişebilir. Petrol fiyatları Amerikan ve İngiliz saldırıları haberi üzerine yükseldi ve bu kesinti dünya petrol ve doğalgazının büyük kısmının geçtiği Hürmüz Boğazı'na yayılırsa ya da İran'ın doğrudan olaya dahil olması halinde fiyatların tekrar bir enerji krizi yaratması bile söz konusu olabilir.

Yabancı yatırımcı temasları sürüyor

- ❑ TCMB'nin "Yatırımcı Günü" etkinliğinin ilki, ABD'nin New York kentinde Perşembe günü gerçekleştirildi. Toplantıya, büyüklüğü 50 trilyon doları bulan dünyanın en büyük yatırım fonlarından 200'ü aşkın üst düzey temsilci katıldı.
- ❑ JPMorgan Chase genel merkezinde düzenlenen toplantıda, TCMB Başkanı Erkan, Türkiye'de para politikası ve enflasyon görünümüne ilişkin sunum yaptı.
- ❑ Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'in de video konferans yöntemiyle katıldığı ve yatırımcıların sorularını yanıtladığı toplantıda, makroekonomi, finansal piyasalar ve bankacılık gibi konularda da sunumlar gerçekleştirildi.
- ❑ Toplantı katılımcılarından alınan bilgiye göre, TCMB Başkanı Erkan, toplantıda, dezenflasyona ulaşma konusunda kararlı olduklarını belirterek, "Dezenflasyon patikası; sadece bir projeksiyon değildir, başarı ölçümüdür. Bunu başarmaya kararlıyız" ifadelerini kullandı.
- ❑ Hafize Gaye Erkan, dezenflasyonun tesisi için gerekli parasal sıkılık düzeyine önemli ölçüde yaklaşıldığını, aralık ayında parasal sıkılaştırma hızını azalttıklarını kaydederek, parasal sıkılaştırma adımlarını en kısa zamanda tamamlamayı öngördüklerini vurguladı.

Likidite fazlası, parasal aktarımın dengesini bozuyor

- ❑ Bu hafta en çok tartışılan konulardan biri son aylarda politika faizi artışı ve yapılan düzenlemelere bağlı olarak yükselen mevduat faizlerinin yeniden düşüşe geçmiş olmasıydı.
- ❑ Bu durum, ister istemez tasarrufların liraya dönüşmesi noktasında kaygı yarattı.
- ❑ Bu duruma neden olarak ise son haftalarda TCMB'nin likidite fazlası vermesi gösterildi.
- ❑ Peki nedir bu likidite fazlası?
- ❑ Piyasalardaki likidite fazlası, bankacılık sistemine nakit girişlerinin, merkez bankasının piyasadan çektiği likidite miktarından sürekli olarak fazla olduğu durumları ifade eder . Likidite fazlasının kaynakları çok çeşitli olabilir.
- ❑ Bir ekonomide likidite fazlasının temel kaynakları; uluslararası döviz rezervi biriktirilmesi, merkez bankasının hükümete kredi açması diğer bir deyişle parasallaştırma, bankalara verilen krediler, özelleştirme gelirleri ya da oynak ihracat gelirleri olarak sayılabilir.
- ❑ Oysa Türkiye'de 2011'den bu yana istisnalar dışında bankacılık sektörünün TL likidite açığı bulunmaktadır.
- ❑ Son altı aydır gerçekleştirilen sıkı para politikasına hatta depo alım ihalesi gibi sterilizasyon işlemlerine karşın TL likiditesinin bu denli artmasındaki neden ise iki kaynaktan ileri geliyor.
- ❑ İlki döviz rezervi biriktirilmesi noktasında bankalardan swap kanalıyla çekilen dövizler, ikinci ve en önemlisiyse KKM'den çıkışlarda bankaların yine TCMB tarafından TL fonlanması...
- ❑ Bilindiği üzere KKM yenilemesi TL dönüşümlüler için artık yapılamayacak ancak çıkışlara karşın hala önemli düzeyde döviz dönüşümlü KKM hesabı mevcut.
- ❑ İşte bu durum haftalık repo faizi ile fonlanan bankaların TL ihtiyacını azalttığından parasal aktarım mekanizmasının işlevini bozarak, politika faizindeki artışa karşın düşük bir mevduat faizi sonucunu da beraberinde getiriyor.
- ❑ Bu durum enflasyonla mücadelede dolarizasyonu yeniden canlandırma riskiyle kurun enflasyona geçişkenliğini de daha fazla arttırıcı bir etki yaratıyor. Ayrıca oluşturduğu bir diğer risk de tüketimin devam etmesiyle düşük tasarruf etkisi yaratılmış olması.

ABD enflasyonu beklenei aştı

- ❑ ABD enflasyonu Aralık ayında tahminleri aşarak yıllık bazda yüzde 3,4'e ulaştı ve faiz oranlarının Mart ayında düşeceği yönündeki piyasa beklentilerini zayıflattı.
- ❑ ABD hisse senetleri, tüketici fiyatlarının yıllık yüzde 3,4 arttığını gösteren verilerin ardından düştü. Dünyanın önde gelen endeksleri S&P 500 ve teknoloji ağırlıklı Nasdaq Composite New York'ta yüzde 0,4 düşüş kaydedildi.
- ❑ Tahvil piyasası ise dalgalı hareket etti. Faiz beklentileriyle birlikte hareket eden iki yıllık Hazine tahvili getirisi, verilerin yayınlanmasının hemen ardından yükseldi, ancak daha sonra bu hareketi tersine çevirerek getiriye kabaca veriler açıklandığı zamanki gibi yüzde 4,33 seviyesinde bıraktı.
- ❑ Fed'in üç olarak ifade ettiği faiz indirimini altı olarak fiyatlayan piyasada manşet enflasyondaki hafif sıçrayış sonrası beklenti beş faiz indirimine düştü.
- ❑ Manşet enflasyondaki artışın ağırlıklı olarak hizmet fiyatları ve kiradan kaynaklandığı, enerji fiyatlarındaki düşüşün ise sürdüğü görüldü.
- ❑ Diğer taraftan TÜFE rakamı oran belirleyicilerin tercih ettiği enflasyon ölçüsü değil; Fed'in para politikası komitesinin çoğu kişisel tüketim harcamaları endeksine odaklanıyor.
- ❑ Aralık ayı PCE rakamı, Fed'in bir sonraki politika oylamasından sadece beş gün önce, 26 Ocak'ta açıklanıyor ve barınma maliyetindeki değişikliklere çok daha az ağırlık verdiği için daha düşük bir enflasyon okuması gösterebilir.
- ❑ Perşembe günkü TÜFE raporuna göre bu maliyetler aylık bazda yüzde 0,5 arttı.

JP Morgan kazanırken; Citi kaybetti!

- ❑ Bankalar, yüksek faizi sevmezler çünkü yüksek faizli kredilerin talebi yavaşladığı gibi geri dönmeme riskleri de artar.
- ❑ Yaklaşık 18 aydır sıkılaştıran ve pozitif reel faiz veren Fed'e karşın büyük bankalardan birinin karını korurken diğerinin ise büyük kaybettiği görülüyor.
- ❑ FT'da Cuma günü yayınlanan haberlere göre JP Morgan 2023 4. çeyrekte net gelirini önceki yılki 11 milyar dolardan 9,3 milyar dolara düşürmüş görünmesine karşılık, net karının geçen yıl 49,6 milyar dolara ulaştığını ve 2021'de kırılan 48,3 milyar dolarlık önceki rekoru gölgede bıraktığını açıkladı.
- ❑ Hisseleri hemen artış kaydeden bankanın İcra Kurulu Başkanı Jamie Dimon, ABD ekonomisinin "dirençli" olmaya devam ettiğini söyledi ancak yeşil ekonomiye yapılan harcamalar, küresel tedarik zincirlerinin yeniden yapılandırılması ve yüksek askeri harcamaların birleşiminin "enflasyonu daha yapışkan hale getirebileceği ve oranların daha yüksek olabileceği" konusunda uyardı.
- ❑ Citigroup ise 15 yılın en kötü çeyreğini rapor ederken "orta vadede" 20.000 kişiyi işten çıkarmayı beklediğini söyledi.
- ❑ Yirmi yıldır en büyük yeniden yapılanmasının ortasında olan Citi, yeniden yapılanmanın getirdiği maliyetler, Rusya'dan çekilmesi ve Arjantin pezosundaki devalüasyonun ardından üç ayda 1,8 milyar dolar zarar bildirdi.
- ❑ Diğer taraftan haftanın son işlem gününde Wall Street'in gösterge endeksi S&P 500, ABD üretici enflasyonunun Aralık ayında beklenmedik bir şekilde düşmesinin ardından tüm zamanların en yüksek seviyesine yaklaştı.

Haftadan kalanlar

- ❑ Hafta başında Bank of America, Türkiye'ye yönelik yatırımcı ilgisinin önemli ölçüde arttığını ve bazı Türk özel bankalarına al tavsiyesi verdiğini belirtirken, haftanın son işlem gününde Kredi derecelendirme kuruluşu Fitch, Türk banka notlarının müdahale riskiyle kısıtlandığını belirtti.
- ❑ BİST 100 endeksi haftayı 1,15 yükselişle 7986 puandan kapattı.
- ❑ Kasım ayında 49,5 olan İstanbul Sanayi Odası Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi, aralıkta sınırlı bir artışla 49,7'ye yükseldi.
- ❑ Çin, beş ABD'li savunma sanayii şirketine yaptırım uygulanacağını açıkladı.
- ❑ Halkbank'ın ABD'deki davası düştü.
- ❑ İstanbul'da toplu taşıma araçlarına yüzde 18 zam yapıldı.
- ❑ JPMorgan, 30 seviyesini aşan dolar/TL için 2024 yıl sonu tahminini 34 seviyesinden 36'ya revize etti.
- ❑ Türk Metal Sendikası, grev kararı aldı.
- ❑ Rekabet Kurulundan Meta'ya günlük 4,8 milyon lira veri güvenliği cezası kesti.
- ❑ ABD Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu (SEC) spot Bitcoin Borsa Yatırım Fonlarına (ETF) onay verdi.
- ❑ Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, kabinede eğitim bakanı olarak görev yapan 34 yaşındaki Gabriel Attal'ı yeni başbakan olarak atadı.
- ❑ Cari işlemler hesabı, kasım ayında 2,72 milyar dolar açık verdi. Piyasa beklentisi 1,6 milyar dolar açık vermesi yönündeydi. Cari denge, eylül ve ekim aylarında fazla vermişti.
- ❑ Anayasa Mahkemesi Başkanı Zühtü Arslan, Yargıtay'ın TİP Milletvekili Can Atalay'a ilişkin kararını üstü kapalı olarak eleştirerek, "Anayasa kararlarına uyulmamasının hiçbir gerekçesi ve geçerliliği olamaz" dedi.
- ❑ CHP Grup Başkanvekili Ali Mahir Başarır, aday belirleme sırasında Parti Meclisi (PM) toplantısında yaşanan gerginliğe ilişkin, "Bir tartışma oldu evet ama milletvekili ile bir kelime diyalogum olmadı. 20 metre bile birbirimize yaklaşmadık" dedi.

İşgücü İstatistikleri, Kasım 2023

- ❑ Hanehalkı İşgücü Araştırması sonuçlarına göre; 15 ve daha yukarı yaştaki kişilerde işsiz sayısı 2023 yılı Kasım ayında bir önceki aya göre 115 bin kişi artarak 3 milyon 116 bin kişi oldu. İşsizlik oranı ise 0,4 puan artarak %9,0 seviyesinde gerçekleşti. İşsizlik oranı erkeklerde %7,5 iken kadınlarda %11,8 olarak tahmin edildi.
- ❑ 15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı bir önceki aya göre 0,3 puan artarak %16,5 oldu. Bu yaş grubunda işsizlik oranı; erkeklerde %14,2, kadınlarda ise %20,7 olarak tahmin edildi.

	Kasım 2023			Bir önceki ay			Bir önceki aya göre fark		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
(Bin kişi)									
15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	65 637	32 486	33 151	65 589	32 463	33 126	48	23	25
İşgücü	34 726	22 971	11 756	34 848	23 024	11 823	- 122	-53	-67
İstihdam	31 611	21 248	10 363	31 847	21 376	10 471	- 236	- 128	- 108
İşsiz	3 116	1 723	1 393	3 001	1 649	1 352	115	74	41
İşgücüne dahil olmayanlar	30 911	9 516	21 395	30 741	9 438	21 303	170	78	92
(%)									
İşgücüne katılma oranı	52,9	70,7	35,5	53,1	70,9	35,7	-0,2	-0,2	-0,2
İstihdam oranı	48,2	65,4	31,3	48,6	65,8	31,6	-0,4	-0,4	-0,3
İşsizlik oranı	9,0	7,5	11,8	8,6	7,2	11,4	0,4	0,3	0,4
Genç nüfusta işsizlik oranı (15-24 yaş)	16,5	14,2	20,7	16,2	13,7	20,9	0,3	0,5	-0,2

Tablodaki rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Perakende Satış Endeksleri, Kasım 2023

- ❑ Sabit fiyatlarla perakende satış hacmi (2015=100) 2023 yılı Kasım ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %12,8 arttı. Aynı ayda gıda, içecek ve tütün satışları %11,7 arttı, gıda dışı satışlar (otomotiv yakıtı hariç) %17,0 arttı, otomotiv yakıtı satışları ise %0,8 azaldı.
- ❑ Sabit fiyatlarla perakende satış hacmi (2015=100) 2023 yılı Kasım ayında bir önceki aya göre %0,2 arttı. Aynı ayda gıda, içecek ve tütün satışları %1,5 azaldı, gıda dışı satışlar (otomotiv yakıtı hariç) %0,7 arttı, otomotiv yakıtı satışları ise %1,2 arttı.

